

علوم اجتماعی و نظام برنامه‌ریزی آموزش عالی

مقصود فراستخواه*

مقدمه در باب برنامه‌ریزی

برنامه‌ریزی در اندیشه مدرن از مفهوم سوژگی و خودبنیادی بشر و اصل عقلانیت نشأت یافت. مدرنیته، انسان را فاعل شناسا و کارگزار عالم تلقی می‌کرد که می‌بایستی برای زندگی خود با تکیه بر خرد خویش و با توسل به روش و تکنیک، تدبیر و برنامه‌ریزی بکند. در آرای ماکس وبر، برنامه‌ریزی به معنای صورت‌بندی عقلانی و کارآمد امور بود، معمولاً در زیر مجموعه‌ی هر برنامه^۱، طرح‌ها^۲ و سپس پروژه‌ها تعریف می‌شود و سرانجام هدف‌گیری‌های خاص صورت می‌گیرد. (Matteson & Ivancevich, 1993: 53-59).

فردریک تایلور در سال ۱۹۱۱، به عنوان پیشرو انقلاب مدیریت علمی^۳ برنامه‌ریزی را با کلیدواژه‌هایی مانند سنجش علمی حرکت و زمان و کار، طراحی و طبقه‌بندی منظم عملیات، پیش‌بینی هزینه‌ها و دستورالعمل‌های صرفه‌جویی، استانداردهای لازم برای نظارت و مانند آن تعریف کرد. فایول، مهندس فرانسوی با استفاده از تجربه ۵۰ سال مدیریت در بخش صنعت، در کتاب «فن اداره‌ی عمومی و صنعتی» (۱۹۱۶)، برنامه‌ریزی

* عضو هیئت علمی مؤسسه پژوهش و برنامه‌ریزی آموزش عالی

1. Plan
2. Programs
3. Scientific Management